

Regionala särskilda sjukvårdsledningen, RSSL

*Sjukhus och vårdinrättningar
Allmänläkare och jourläkare som konstaterar
dödsfall i hemmet eller på annan plats
utanför sjukhus
Transportörer av avlidna*

INSTRUKTION
Version 2, 2020-03-26

Observera! Kunskap om och erfarenheter av det nya coronaviruset och sjukdomen covid-19 är ännu begränsade. Det kan innebära att instruktionen behöver ändras. Ladda alltid ner aktuell version av instruktionen på Vårdgivarguiden.

Instruktion för omhändertagande av personer, som har konstaterad eller misstänkt covid-19, som avlider på sjukhus, vårdinrättning, i hemmet eller på annan plats utanför sjukhus

Denna instruktion består av

1. Allmänna riktlinjer vid omhändertagande av avliden som har misstänkt eller bekräftad covid-19. Läses av alla. Sidan 1–2.
2. Instruktioner som avser berörd personal vid omhändertagande av avliden på sjukhus eller vårdinrättning. Sidan 3.
3. Instruktion som avser berörd personal vid omhändertagande och transport av avliden i hemmet eller annan hämtplats. Sidan 4
4. Har du frågor eller söker mer information. Kontaktruta. Sidan 4.

1. Allmänna riktlinjer vid omhändertagande av avliden som har konstaterad eller misstänkt covid-19

Sjukdomen covid-19 smittar från person till person genom dropp- och kontaktsmitta vid hostningar och nysningar, genom kontakt med kroppsvätskor från luftvägarna och möjligen genom indirekt kontakt med förorenade ytor, föremål och utrustning. För att bli smittad av covid-19 måste smittämnet hamna på slemhinnor i ögon, näsa eller mun.

Risken för kontakt- och droppsmitta minimeras genom basala hygienrutiner, korrekt använd skyddsutrustning och adekvata städrutiner.

Efter konstaterat dödsfall kvarstår viss risk för dropp- och kontaktsmitta. Den avlidnes kropp ska som regel inte behandlas som smittförande. Detta påverkar riskbedömningen i olika faser av omhändertagandet och vad som är adekvat skyddsutrustning. Inför transport vidare till kylrum eller bårhus täcks den avlidnes kropp med filt eller lakan enligt ordinarie rutiner.

Smittrisk, skyddsutrustning och rutiner

Personer som avlider på sjukhus, på vårdinrättning, i hemmet eller på annan plats och har konstaterad eller misstänkt covid-19, ska omhändertas enligt lokala riktlinjer. Den avlidnes kropp ska som regel inte behandlas som smittförande. Basala hygienrutiner ska följas. Vid risk för stänk mot ansiktet av kroppsvätskor ska stänkskydd användas.

Inför transport vidare till kylrum eller bårhus täcks den avlidnes kropp med filt eller lakan enligt ordinarie rutiner.

Regionala särskilda sjukvårdsledningen, RSSL

*Sjukhus och vårdinrättningar
Allmänläkare och jourläkare som konstaterar
dödsfall i hemmet eller på annan plats
utanför sjukhus
Transportörer av avlidna*

INSTRUKTION
Version 2, 2020-03-26

Undersökningar post-mortem

Undersökningar post-mortem är möjliga att genomföra efter beslut av verksamhetschef. För undersökningar post mortem inom sjukvård och rättsmedicin krävs barriärskydd och särskilda tekniker, vid sidan av personlig skyddsutrustning, för att undvika kontakt med kroppsvätskor. I följande undersökningsmoment rekommenderas specifik skyddsutrustning.

- Vid provtagning från luftvägarna krävs skydd mot både dropp- och kontaktsmitta.
- Vid risk för stick- och skärskada rekommenderas dubbla skyddshandskar eller punktionssäkra skyddshandskar.
- Vid risk för aerosol-genererande procedur såsom oscillerande apparatur används andningsskydd av typen PAPR, FFP2, FFP3.

Utlämnande av kropp till begravningshuvudman

Transport från sjukvårdshuvudman till begravningshuvudman (kylrum) ska ske av anlitad begravningsbyrå. På akutsjukhusen täcks kroppen på avdelningen för vidare transport till bårhus. Ansvariga transportörer täcker kroppen vid omhändertagande på geriatriska och palliativa kliniker, ASIH och SPSV. Ansvariga transportörer för kommunernas äldreboenden och särskilda boenden har motsvarande ansvar. Kroppen transporteras därefter till anvisat kylrum hos begravningshuvudman.

Berörd personal ska efter lokal riskbedömning använda adekvat skyddsutrustning i alla led fram till det att begravningen är genomförd. Den avlidnes kropp kan visas för anhöriga men kroppen får inte vidröras utan adekvat skyddsutrustning.

Begravningsceremoni kan genomföras i vanlig ordning. Efterlevande kan fritt välja jordbegravning eller kremation.

Vid transport av kista utomlands gäller särskilda regler. Med smittoriskintyg som beslutsstöd fattar Folkhälsomyndighetens motsvarighet i respektive land beslut om införsel i samsyn med landets konsulat i Sverige.

Etiska överväganden

De grundläggande etiska principerna gäller så långt det är möjligt. Den avlidne ska tas om hand på ett så värdigt och naturligt sätt som möjligt och anpassas till den avlidnes och de närståendes önskemål i den utsträckning som är möjlig.

Myndigheten för stöd till trossamfunden arbetar för att klargöra [vilka förutsättningar som gäller för trossamfunden kopplat till hantering av avlidna i covid-19.](#)

I alla situationer ska vård- och transportpersonal kunna informera anhöriga om och motivera hur omhändertagande och transport behöver gå till.

Regionala särskilda sjukvårdsledningen, RSSL

*Sjukhus och vårdinrättningar
Allmänläkare och jourläkare som konstaterar
dödsfall i hemmet eller på annan plats
utanför sjukhus
Transportörer av avlidna*

INSTRUKTION
Version 2, 2020-03-26

2. Instruktion för omhändertagande av avliden vid sjukhus eller vårdinrättning med bekräftad covid-19

När en person med bekräftad covid-19 avlider på sjukhus eller vårdinrättning ska kroppen som regel inte behandlas som smittförande och omhändertas enligt lokala riktlinjer.

Allmän instruktion

- Basala hygienrutiner ska följas vid all kontakt med den avlidne patienten.
- Stänkskydd ska användas vid risk för stänk av kroppsvätskor mot ansiktet.
- Obduktion och balsamering kan göras enligt ordinarie rutiner.
- Radioaktivt implantat med kvarvarande strålningskälla samt pacemaker tas tillvara enligt [handbok](#).
- Med basala hygienrutiner kan tvagning genomföras.
- Den avlidnes kropp täcks enligt lokala rutiner och flyttas över till säng för transport till bårhus.
- Visning, anhörigas avsked och andra religiösa ceremonier kan genomföras. Om något moment kan innebära smittrisk ska anhöriga använda adekvat skyddsutrustning.
- Basala hygienrutiner och städrutiner ska följas i alla moment. Ytor som är synligt förorenade med kroppsvätskor ska desinfekteras så fort det uppkommer, efter avslutat arbete rengörs och desinfekteras ytor enligt lokal rutin.
- Skyddsutrustning tas av i särskild ordning och kasseras som vanligt avfall.
- Transportera kroppen till bårhus. Flytta över till bricka och placera kroppen i anvisat kylrum. Vid transport och överflyttning i bårhus används förkläde och handskar enligt basala hygienrutiner.

Utöver rekommendationer och lokala rutiner ovan gäller upparbetade arbetssätt enligt [Handbok för omhändertagande av avlidna inom Stockholm län](#).

Regionala särskilda sjukvårdsledningen, RSSL

*Sjukhus och vårdinrättningar
Allmänläkare och jourläkare som konstaterar
dödsfall i hemmet eller på annan plats
utanför sjukhus
Transportörer av avlidna*

INSTRUKTION
Version 2, 2020-03-26

3. Instruktion för omhändertagande och transport av avliden i hemmet eller annan hämtplats som har misstänkt eller bekräftad covid-19

Vid omhändertagande av person som avlidit i hemmet eller annan hämtplats ska intygsskrivande läkare och transportpersonal tillämpa basala hygienrutiner och följa lokala riktlinjer för omhändertagande av den avlidne.

Basala hygienrutiner och skyddsutrustning efter riskbedömning

Den avlidne ska som regel inte behandlas som smittförande. Basala hygienrutiner ska följas. Stänkskydd ska användas vid risk för stänk av kroppsvätskor mot ansiktet.

Rutin för omhändertagande av kroppen

Vanliga rutiner för omhändertagande av avliden tillämpas. Notera om det finns pacemaker, radioaktivt eller explosivt implantat enligt [handbok](#).

Förberedelse inför transport

I kontakt med kroppen tillämpas basala hygienrutiner. Flytta kroppen till brits för transport och täck med filt eller lakan enligt ordinarie rutiner. I efterföljande moment används skyddsutrustning utifrån riskbedömning. Basala hygienrutiner tillämpas.

Har du frågor eller söker mer information om covid-19

Kontakt: Ring SOS alarm 08-454 23 61 eller Smittskydd Stockholm 08-123 143 00.

Aktuella riktlinjer och instruktioner till ansvarig hälso- och sjukvårdspersonal samlas på chefläkarnas covid-19-sida på Region Stockholms intranät. (länk inte klar)

Mer och aktuell information finns på [samlingsidan om covid-19 på Vårdgivarguiden](#), med länkar vidare till fördjupad information om [smittskydd](#) och [vårdhygien](#).